

Alte Drucke

Exercitatio Philosophica Continens Quæstiones nonnullas, quarum genuinus sensus juxta mentem R. Cartesii candidè & sincerè investigatur ...

Schotanus, Johannes Schotanus, Johannes

Franequeræ, 1682

Quaestio Tertia : In juxta Cartesium, Anima rationalis sit cogitatio ?

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-70429

„prehensibilis; & præterea, se cognoscere Deum
 „esse Ens perfectissimum. adeò ut ejus perfectio-
 „ni nihil addi possit; de cujus itaque essentia sit
 „existentia, & in quo nullâ ex parte limites inve-
 „niuntur nec dantur; sed in quo omnes sunt per-
 „fectiones quas clarè intelligere possumus; & in-
 „super multò plures, quas non comprehendere,
 „imò fortè cogitatione ne quidem attingere possu-
 „mus. Atque ità ideam Dei, non partem Dei,
 sed totum Deum ostendere clarissimum est. Quan-
 doquidem autem ipsi adversarii inficiari non pote-
 runt, quin ipsi hæc omnia cognitione naturali de
 Deo percipiant, cum ipsi se Deum ut incompre-
 hensibilem & simul quoque ut Ens perfectissimum
 intelligere possim scribant; hinc satis perspicuum
 est eos revera idem de cognitione Dei naturali pro-
 fiteri cum eo, quod Cartesius unquam de ideâ
 Dei affirmavit. Adeò ut summam injuriam Philo-
 sopho manifestè faciant, quod eum ex osum redde-
 re conentur, ac si jaster se omnimodam, adæqua-
 tam omnemque Dei naturam exhaurientem & com-
 plectentem habere cognitionem; cum jam perspi-
 cuè & fusè ostenderimus hanc arrogantiam & ja-
 ctantiam, tanquam *γνώσιν ψευδώνυμον*, imò dete-
 ctandam Atheorum impietatem ab eo semper fuisse
 proscriptam & condemnatam.

Quæstio Tertia: *An juxta Cartesium, Ani-
 ma rationalis sit cogitatio?*

I. Adeò crudè adversarii hanc proponunt quæ-

C 2

stio-

tionem, ut salam sententiam meliori colore Philosopho affricent; singunt enim hanc ejus esse mentem, quod mentis humanæ essentiam nil præter mentem actionem esse asserat, quæ per se subsistentiam nullam habeat. Sed quam longè impacta hæc Philosopho sententia à mente ipsius absit dispiciamus.

II. Cartesius mentis naturam describens nunquam adeò crudè & durè locutus est, ut dixerit, *eam esse cogitationem*; Consulamus enim loca, in quibus naturam mentis humanæ explicat. *Quid ex iis, quid antehac anima tribuebam, habeo, cogitare? hic invenio, cogitatio est, hæc sola à me divelli nequit, ego sum, ego existo, certum est. Quamdiu autem? nempe quamdiu cogito* Med. 11. In his manifestissimum est, illum suam cogitationem sive *cogitare*, quatenus actio sive facultas est à se quatenus subiectum agens & substantia est distinguere, & è cogitandi actione ac facultate suam existentiam certissimam esse perspicere, fieri enim non posse, quin, dum cogitat, existit. Sed fieri fortè posse, si cessaret ab omni cogitatione ut illico totus esse desineret. Cum itaque advertit cogitandi seu actionem seu facultatem à se esse inseparabilem adeò ut semper immediatè & intimè adsit; imò cum sepositis & abdicatis omnibus nihil præter cogitationem in se idest mente suâ reperit, hinc animadvertit & concludit cogitationem attributum essentiale esse, per quod, mens sua sive humana ab omnibus aliis rebus differt, & in quo

in quò animæ essentia consistit, id est, concludit mentem suam esse rem cogitantem sive rem facultate cogitandi præditam, per quam à cæteris omnibus rebus distinguitur. Nequaquam enim essentiam mentis suæ in cogitatione ità consistere affirmat Philosophus, ut substantiam sive rem seu ens per se subsistens eandem esse neget, uti objectant antagonistæ; passim enim in scriptis suis illam rem & substantiam cogitantem appellat; ità in Medit. 11. disertè ait: *sum igitur præcisè tantum res cogitans, id est, mens sive animus, sive intellectus, sive ratio, voces mihi prius significationis ignotæ.* Et ne quis ex his vocibus, mens, animus, intellectus, ratio, novam cavillandi ansam arripiat, dicendo eas voces solas facultates denotare non verò res sive substantias facultate cogitandi præditas; hinc per æschylum, anticipationem, illi objectioni occurrit, eumque scrupulum de sensu harum vocum dubitantibus exemit, addit enim immediatè: *sum autem res vera, & verè existens, sed qualis res? dixi, cogitans.* Unde etiam Hobbes de his vocibus difficultatem moventi respondet auctor, *Non intellexi per ista nomina facultates sed res facultate cogitandi præditas, ut per duo priora, puta mens, animus, vulgò intelligitur ab omnibus; & per duo posteriora, nempe intellectus, ratio, frequenter: hacque tam expresse totque in locis explicui ut nullus videatur fuisse dubitandi locus.* Et in 111. Medit. circa initium inquit; *Ego sum res cogitans, & mox rursus*
sum

sam certus me esse rem cogitantem, Et in Respp. Quintis num. 4. Mentem non ut partem animæ, sed ut totam illam animam, quæ cogitat, considero. Hares verò, inquis, an ergo existimem animam semper cogitare? sed quidni semper cogitaret, cum sit substantia cogitans? Idem in Responsionibus ad Objectiones septimas ad lit. FF. se rem cogitantem appellat; & ad lit. Z. Advertens nihil certius evidentiusque à me cognosci, quam quod ego cogitans existirem. & in Methodo part. IV. intellexi me esse rem sive substantiam, cujus tota natura sive existentia in eo consistit ut cogitem. Imò adeò frequenter in scriptis se rem & substantiam cogitantem appellat, ut mirandum planè sit, qua fronte asserere possint vel audeant philosophum mentis humanæ essentiam nudam facere cogitationem ita ut existentiam eidem deneget. Quâ autem ratione & quamobrem mentis naturam in cogitatione tantum consistere affirmet philosophus ex parte diximus & fusius mox dicendum veniet.

¶ II Cæterum objiciunt Cartesium animam suam hoc sensu dixisse cogitationem, ut eam ab ipsa illa cogitatione quæ est accidens non distinguat, nec cogitationem illam à se sive mente sua; satis evidenter id patere ajunt è Meditationis I I. verbis, ubi interrogat & interrogando affirmat, se à suâ cogitatione non distinguui: *Quid est*, inquit, *quod à me à cogitatione distinguatur? quid est quod à me ipso separatim dici possit?* Sed antea Hobbessio eadem objicienti responderat

Phi-

Philosophus: Non nego me, qui cogito, distinguere à meâ cogitatione ut rem à modo: *sed ubi quaero, quid ergo est quod à meâ cogitatione distinguatur?* hoc intelligo de variis cogitandi modis ibi recensitis, non de meâ substantia: & ubi addo, *quid, quod à meipso separatim dici possit?* significo tantum illos omnes cogitandi modos, nempe dubitandi, intelligendi, affirmandi, negandi, volendi, nolendi, imaginandi & sentiendi, mihi inesse. Inquâ responsione disertè se ut subiectum, substantiam sive rem à cogitatione suâ tanquam à modo distinguit, affirmatque varios cogitandi modos sibi inesse, non autem se ipsos illos modos esse & ab iis non distingui. *Ut enim extensio, quæ constituit naturam corporis multum differt à variis figuris sive extensionis modis, quos induit: ita cogitatio sive natura cogitans, inquâ puto mentis humana essentiam consistere longè aliud est quam hic vel ille actus cogitandi habetque mens à seipsâ. quod hos vel illos actus cogitandi eliciat, non autem quod sit res cogitans, ut flamma etiam habet à seipsâ, tanquam à causâ efficiente, quod se versus hanc vel illam partem extendat, non autem quod sit res extensa.* Epist. 6. part. 2.

IV. Sed urgent & instant Cartesium Hobbesio inferenti ex ipsius scriptis; *Ego sum cogitans, ergo sum cogitatio* non negare illam collectionem. Resp. Sed tum per cogitationem Cartesius non actionem, non facultatem cogitandi, sed substantiam cogitandi facultate præditam intelligit; abstractâ cogitationis

nis voce loco mentis utens, vel potius eam admit-
tens quoniam à rebus sensibilibus cogitationes no-
stras abducere quatit. *Fateor autem ultro, inquit,*
me ad rem sive substantiam, quam volebam exuere om-
nibus iis quæ ad ipsam non pertinent significandam, u-
sum fuisse verbis quam maxime potui abstractis, ut
contra hic Philosophus (Hobbes) utitur vocibus
quam maxime concretis, nempe subjecti, materiæ
& corporis, ad istam rem cogitantem significan-
dam ne patiatur ipsam à corpore divelli.

IV. Verum regerunt denuò, illicitum esse
novam & inauditam cogitationis voci affingere sig-
nificationem Onomasticis ignotam, in scholis Phi-
losophorum inusitatam, & à recepto loquendi usu
abhorrentem. Resp. *ὀνομαστική* ut plurimum fit ab
imperitis, ideoque minus aptè sæpe rebus respondet;
Lexicographi autem secundum receptum usum ver-
ba explicant, nihil solliciti, an nomina aptè an
ineptè rebus sint imposita. Philosophi verò est mo-
nere de ineptâ illâ impositione, ne seducantur phi-
losophantes, & quamquam voces usu receptas mu-
rare ipsi non licet; licet tamen ipsi vocum significa-
tiones emendare, & rebus, quibus maxime compe-
tunt, ea applicare. Summatim, Philosophi est vocibus
vulgi loqui, sed sensu suo id est philosopho decen-
te, ut naturam rei quam maxime signanter exprimat
& aliis notam reddat. Quod verò philosophi Co-
gitationis voce, in emphaticâ hâc, quâ noster
utitur, significatione, usi non fuerint, non miran-
dum;

Disq. IV. Resp. JACOBO Vander WAEYEN.

dum; cum enim mentis essentia nunquam satis investigata, nec detecta nec intellecta sit, adeo ut naturam mentis in solâ cogitatione consistere clarè & distinctè perceperint eamque per hanc à rebus omnibus materialibus distinxerint; hinc Cogitationis vocem ad denotandam rem cogitantem nunquam adhibuerunt. Philosopho autem nostro graves fuere rationes, cur vocabulo illo abstractio in hoc negotio de mente humanâ usus fuit, tum ut naturam mentis à natura corporis accuratè distingueret; uti disertè eum ad Hobbesium scripssisse supra vidimus; tum ut mentem à rebus sensibilibus, quantum posset, abstraheret, quem scopum suum inter cetera esse passim monet; contrà quam facere solent illi, qui rebus corporeis mordicus inhaerent & agrè imò nunquam se ab illis divelli patiuntur, statuantes omnes res, quæ dantur, corporeas esse, nullas spirituales; tum etiam quod facilius intelligimus substantiam cogitantem, & quidem *cogitationis* nomine appellatam, ut pote quæ constituit naturam substantiæ intelligentis, quam substantiam solam, omisso eo, quod cogitat. *Cogitatio & extensio*, inquit, *spectari possunt ut constituentes naturas substantia intelligentis & corporeæ; tuncque non aliter concipi debent quam ipsa substantia cogitans & substantia extensa*, hoc est, quam mens & corpus; quo pacto clarissimè ac distinctissimè intelliguntur. Quin & facilius intelligimus substantiam extensam, vel substantiam cogitantem, quam substantiam solam omisso eo quod cogitet vel sit extensa. Nonnulla enim est difficultas.

25
BIB. IN RES. JACOB. VANDER WEEKEN.

cultas, in abstrahendi notione substantie à notionibus
 cogitationis vel extensionis, quæ scilicet ab ipsa ratione
 san'um diverse sunt. Magis autem miror hos homi-
 nes, qui crudas barbarorum voces & solæcos avidè
 arripiunt & facile concoquunt, hanc unicam vocem
 à solitâ significatione parum obtam pragnantes ra-
 tiones in re tanti momenti inflexam tantopere fastidi-
 re. Et quid? si nova quandoque philosopho ne-
 cesse sit fingere vocabula ubi satis apta non reperiun-
 tur; cur adeo abhorrent ab unâ voce præter com-
 munem usum aliquantò latius sumptâ? An ignorant
 Aristotelem, quem κατὰ πῶδα in plurimis sequuntur
 magistrum, scripsisse in Categoriis necesse quan-
 doque esse nova effingere vocabula. Ἐπειτα δὲ καὶ
 ὀνομαπαιγνῶν ἰσως ἀναγκᾶν, εἰ μὴ κείμενον ἢ ὄνομα,
 ποτε ὁ οἰκίτης ἀν' ἀποδοθῆναι εἰς τὰ πῶδα ἢ πλεῖ-
 εἰς ἀποδοθῆναι, σὺν αἰκείᾳ ἢ ἀποδοσὶ. Interdum vera for-
 tasse nomina fingere necesse est, nempe si nomen positum
 non sit ei ad quod aptè relatio fieret ut clavus si ad navem
 referatur, non est conveniens assignatio. Sanè si in re
 levi imò pene inutili & nugatoriâ, ut sunt ejusmo-
 di ficta relata, nobis liceat efformare vocabula, uti
 nova sinxit Aristoteles, puta πῶδα ἰωτῶν, κεφαλῶν
 πῶδα, nonne magis in re adeo ponderosâ, qualis est
 mentis essentia, id facere fas erit? voces sanè non
 nisi conceptuum nostrorum signa sunt, ideoque
 illæ his sunt conformandæ. Utinam autem jam ab
 antiquo res clarius & distinctius perceptæ fuissent,
 voces procul dubio aptiores essent & non tam for-
 cun-

cunda errorum feges à vocibus perperam impositis propullulare. Sed satis de his, nolumus enim cum iis.
λογισμὸν γάρ.

VI. Sed arguunt iterum, si statuamus mentis conditionem eam esse, ut omnem ejus naturam & essentiam in merà cogitatione collocemus, mentem igitur mutabilem esse, quoniam toties necesse est mentis naturam mutari, quoties variatur cogitatio. Resp. Sed jam sæpius dictum est; cogitationem, in quâ mentis essentiam collocant, non sumi pro actione vel modo, sed ipsâ re & substantiâ cogitantē, in quâ plurimæ cogitationes sive cogitandi modi & actiones reperiuntur, quæ continuo mutantur & variantur, sed propter quæ mens non magis aut minus variatur, quam corpus propter varios extensionis modos & figuras.

VII. Rursus criminantur, si mentis natura constitutur in solâ cogitatione mentem plurimis essentialibus proprietatibus privari. Resp. Falsa est hæc criminatio, quippe menti sive spiritui humano à Cartesio ejusque asseclis attribuitur, quidquid unquam illi asseripsere philosophi, quæ omnia ad cogitare sive Cogitationem referri possunt. Facultates enim intellectus & voluntatis, & infinitos fere alios judicandi, volendi & intelligendi modos, immortalem & spiritalem essentiam, vim movendi corpus, & post fata perpetuitatem adversus Atheos, Epicureos, Scepticos acerrimè & felicissimè menti asseruntur in Excessu Meditationum fuscè & solide demonstratum ibimus.

VIII. Denique objectant; At si mentis essentia in cogitatione consistit, mens utique semper cogitaret; jam verò mens semper non cogitat, cogitationum enim plurimarum quas in infantia & pueritia habuifsemus, nulla superest memoria. Resp. Sed huic cæterisque objectionibus abunde satisfactum est ab ipso Renato, cujus cum mentem in his interpretari nobis scopus est, optimo jure ejus verba exprimimus. Ratio, inquit, cur credam animam semper cogitare, eadem est quæ mihi suadet lucem semper lucere, licet nulli fuerint oculi qui illam intueantur; calorem esse semper calidum, licet se nemo calefaciat; corpus sive substantiam extensam habere semper extensionem; & generatim id quod rei cuiuspiam naturam constituit, illi semper inesse quandiu illa existit, ita ut longè facilius existimarem animam desinere esse, cum quis dicit illam à cogitando cessare, quam concipiam illam absque cogitatione existere. Neque porro hic ullam difficultatem video, nisi quod videatur supervacaneum, quod illa cogitet, dum nulla remanet in nobis cogitationis istius memoria: sed si attendamus mille cogitationes dormientibus nobis quolibet nocte obversari, imò & vigiles nos de mille rebus intra horæ spatium cogitare, quarum vestigium in nobis nullum relinquitur, & quorum utilitatem haud melius percipimus, quam eorum quæ ante natiuitatem cogitare potuimus, longè facilius erit id sibi persuadere, quam ut inducamus animum substantiam, cujus natura est cogitare, existere posse sine cogitatione Epist. cv. Part. 1. Gassendo verò eandem

diffi-

difficultatem ex oblivione cogitationum, quas infantes vel ægroti habuimus, moventi Cartesius respondet, causam assignans, quâ ratione id eveniat. *Hæres verò, inquis Gassende, an ergò existimem mentem semper cogitare: sed quidni semper cogitaret cum sit substantia cogitans? & quid miri quod non recordemur cogitationum, quas habuit in matris utero, vel in lethargico &c. cum ne quidem recordemur plurimarum, quas tamen scimus nos habuisse, dum essemus adulti, sani & vigilantes? Ad recordationem enim cogitationum quas mens habuit, quamdiu corpori est conjuncta, requiritur ut quadam ipsarum vestigia in cerebro impressa sint, ad quæ se convertendo, sive se applicando recordatur: quid autem miri si cerebrum infantis, vel lethargici vestigiis istis recipiendis sit ineptum? Resp. Quintis.*

IX. Difficultatibus & objectionibus in antecedentibus jam sublati paucis mentem Cartesii explicemus, ut dilucidè quid voluerit, cum mentis naturam in solâ cogitatione consistere affirmavit, & quæ rationes ipsum ad id impulerint, perspiciamus. Omnis substantia creata seu mens seu corpus fuerit, in eo conceptu & naturâ convenit, quod sit res ita per se subsistens, ut solo Dei concursu egeat ad existendum. Et hæc subsistentia per se menti humanæ neutiquam denegatur à Cartesio nec ab ullo deneganda est; ideoque qui integram essentiam sive naturam mentis humanæ vult describere, uti ea in se est, & existit inter res alias crea-

tas eam quoque tenetur describere à genere, ut collocet eam inter res creatas subsistentes, & ostendat quid cum aliis rebus subsistentibus tum corporeis tum incorporeis commune habet; atque ita Mentem humanam dicet esse rem sive Ens, sive substantiam; hinc ipse Cartesius Authorem Programmatis meritò perstringit, & ferò redarguit quod integram mentis naturam definiturus, nullam mentionem generis fecisset atque ita imperfectè definiisset, solam differentiam exponendo. Sed cum mens per illud genus sive naturam cum aliis substantiis communem, nempe quod sit ens, seu res seu substantia sive subjectum multarum accidentium, nec primum innotescit, quoniam per se nos non afficit, quod sit res per se existens, ut pote quod nimis generale est; sed per attributum aliquod quod in illo observamus, cognoscitur; quoniam lumine naturali novimus nihili nulla esse attributa, nec proprietates, nec qualitates; unde etiam ex attributo aliquo, quod advertimus, firmiter concludimus rem aliquam adesse non tantum, sed præterea scimus quoque qualis naturæ res illa sit vel cogitans vel extensa. Cum autem Cartesius pro scopo haberet, ut non mentis naturam, quam cum aliis communem habet, inquireret & exponeret, sed ut illius naturam & essentiam intimè pernosceret & in quantum ab aliis rebus, præsertim corporeis distinguitur explicaret, hinc non quæsit nec expressit illud quod omnibus substantiis commune est, nempe quod sit res quæ ita

exi-

existit, ut nullâ aliâ re indigeat ad existendum. Sed quasi vit attributum aliquod menti humanâ proprium & in eâ præcipuum, quod & essentiam ejus constituit, & simul ab omnibus aliis rebus præsertim corporeis eandem distinguit & ad quod omnia alia attributa, quæ in illâ occurrunt, referri possunt; illud autem attributum est *Cogitatio*; nam & illa essentiam mentis humanæ constituit, & à rebus corporeis eandem distinguit, & ad illam cætera attributa, quæ in mente humanâ reperiuntur referri possunt. Audiamus hæc ipsa latius deducentem & clarius explicantem ipsum Cartesium: *Possunt*, inquit, *substantia corporea & mens, sive substantia cogitans, creata, sub hoc communi conceptu intelligi; quod sint res: quæ solo Dei concursu egent ad existendum. Verumtamen non potest substantia primum animadverti ex hoc solo, quod sit res existens; quia hoc solum per se nos non afficit; sed facile ipsam agnoscimus ex quolibet ejus attributo, per communem illam noticiem, quod nihil nulla sint attributa, nullæve proprietates, aut qualitates. Ex hac enim, quod attributum adesse percipimus concludimus aliquam rem existentem, sive substantiam cui illud tribui possit, necessario etiam adesse.*

Et quidem ex quolibet attributo substantia cognoscitur: sed una tamen est cujusque substantiæ præcipua proprietas, quæ ipsius naturam, essentiamque constituit, & ad quam alia omnes referuntur. Nempe extensio in longum, latum & profundum substantiæ corporeæ naturam constituit; & cogitatio constituit naturam sub-

stantia

stantis cogitantis, Nam omne aliud quod corpori tribui potest, extensionem presupponit, estque tantum modus quidam rei extensa, & omnia, quae in mente reperimus, sunt tantum diversi modi cogitandi. Sic, exempli causâ, figura non nisi in re extensa potest intelligi, nec motus nisi in spatio extenso; nec imaginatio, vel sensus, vel voluntas, nisi in recogitante. Sed è contra potest intelligi extensio sine figurâ vel motu, & cogitatio sine imaginatione, vel sensu; & ita de reliquis; ut cuilibet attendenti sit manifestum.

Atque ita facile possumus duas claras & distinctas habere notiones; sive ideas, unam substantiae cogitantis creatae, aliam substantiae corporeae; sinempe attributa omnia cogitationis, ab attributis extensionis accuratè distinguamus. Princip. Part. 1. art. 52. 53. 54. Siquis plura in hanc rem desideret legat quoque quae ad Hobbium scripsit auctor & quidem ad Objectionem ejus secundam in Medit. 11. ubi inquit: Certum est cogitationem non posse esse sine recogitante, nec omninò ullam rem sive ullum accidens sine substantia, cui inest: Cum autem substantiam non immediatè per ipsam cognoscamus, sed per hoc tantum quod sit subjectum quorundam actuum, valdè rationi consentaneum est, & usus jubet, ut illas substantias quas agnoscimus esse subjectum planè diversorum actuum, sive accidentium, diversis nominibus appellemus; atque ut postea utrum illa diversa nomina res diversas vel unam & eandem significant, examinemus. Sunt autem actus quidam quos vocamus corporeos, ut magnitudo,

figu-

figura, motus, & alia omnia quæ absque locali extensione cogitari non possunt: atque substantiam, cui illi insunt, vocamus Corpus; nec fingi potest alia esse substantia quæ sit subiectum figura, alia quæ sit subiectum motus localis, &c. quia omnes illi actus conveniunt sub unâ communi ratione extensionis: sunt deinde alii actus, quos vocamus Cogitativos, ut intelligere, velle, imaginari, sentire, &c. qui omnes sub ratione communi cogitationis, sive perceptionis, sive conscientie conveniunt: atque substantiam cui insunt dicimus esse rem cogitantem sive mentem, sive alio quovis nomine, modo ne ipsam cum substantiâ corporeâ confundamus, quoniam actus cogitativi nullam cum actibus corporeis habent affinitatem, & cogitatio, quæ est ipsarum ratio communis, toto genere differt ab extensione, quæ est ratio communis aliorum.

X, Ex his satis perspicuum est, quam graves philosopho fuerint rationes, propter quas mentis essentiam in solâ cogitatione sitam esse affirmaverit & per cogitationem ejus naturam, tum ut in se est, tum ut contradistinctam rebus corporcis explicaverit, cur *Cogitationis* voce eandem nuncupaverit, cum interim substantiam illam particularem esse, ubivis ubi ratio ullatenus exigebat, probaverit & declaraverit. Nota hanc in rem verba ex Epist. 6. Part. 2. *Per cogitationem non intelligo universale quid, omnes cogitandi modos comprehendens, sed naturam particularem, quæ recipit omnes illos modos, ut etiam extensio est natura, quæ recipit omnes figuras.* Atque hac verba

E

pro-

probè notari velim à novitiis quibusdam Cartesii af-
fectis, qui mentem humanam existimant esse sub-
stantiam ex variis cogitandi actibus & modis par-
ticularibus conflata, quæ sententia & contra men-
tem Philosophi est, & multis periculis obnoxia,
& adversariis de genuinâ eaque tantâ Cartesii senten-
tiâ malè suspicandi ansam præbet.

XI. In superioribus autem Cartesii mens candi-
dè & nī fallor, genuinè exposita est, si cui illa mi-
nus placent, & rectius quid de mentis humanæ na-
turâ cognitum habeat, impertiatur: sin minus, ve-
ritate illâ inventâ, cujus causâ nobis & philosopho
gratulamur, nobiscum utatur, aut saltem nōs eā uti
ne indignè ferat.

XII. Quoniam verò consensum veterum quam
maximè efflagitant antagonistæ Philosophi nostri, ut-
pote quorum autoritate sæpe magis nituntur, quam
rationibus; libet heic adijcere insigne testimonium
peritissimi inter Christianos Philosophi, Claudiani
Mamerci, Episcopi Viennensis, qui circa medium
seculi à Christo nato quinti floruit, & quem Sido-
donius Apollinaris inter ceteros miris laudibus effert
& in omni Poësi, Philosophiâ & Theologiâ excelluisse
scribit. Hic autem Lib. 1. scripsit autem tres, de statu
Animæ, cap. 24. prorsus consentiens cum Renato &
Mentis Humanæ essentiam in cogitatione collocans,
eandem semper cogitare, imò ipsam Cogitationem
esse asserit, inter plurima quæ eruditè, & verissimè de
Mentis humanæ naturâ discernit, hæc proferens.

Tu

Tu enim (Fausse Regiensis, contra hunc enim, qui Creaturis nihil incorporei inesse opinabatur, de statu Animæ scripsisse libros Clandianum Mamercum auctor est Gennadius Massiliensis) cum dicis aliud esse animam, aliud animæ cogitationem; melius fortasse dixisses, illa de quibus cogitat anima, cum de se non cogitat, non esse animam, ipsam verò cogitationem non esse nisi animam: Quia illud quod subiiciendum esse dixisti, cætenu animam solere requiescere, ut prorsus cogitet nihil, caret vero. Anima nempe variare cogitata potest, non cogitare non potest. Quid autem illud est quod somniare dicimur nisi quod ne fesso quidem corpore in somnosque resoluta anima vis à cogitationibus vacat. Tota verò ibi est ubi cogitat, quia tota cogitat. Verum tu idcirco vel maximè de animæ statu falleris, quia aliud animam, aliud esse animæ potentias credis. Magni autem Augustini cum philosopho nostro consensum ostenderunt quoque viri Eruditi.

COROLLARIA.

Triginta ab initio Paragraphos Partis II. Principiorum Nobilissimi Cartesii pro Viribus defendere conabimur.